

Çocuklarda Genel Anestezi Altında Uygulanan Diş Tedavileri ile İlgili YouTube™ Videolarının İçerik Analizi

Gülce Öztürk(0000-0002-5838-5025)^α, Hüsniye Gümüş(0000-0003-4064-337X)^α

Selcuk Dent J, 2021; 8: 140-147 (Doi: 10.15311/selcukdentj.856093)

Başvuru Tarihi: 07 Ocak 2021
Yayına Kabul Tarihi: 17 Şubat 2021

ÖZ

Çocuklarda Genel Anestezi Altında Uygulanan Diş Tedavileri ile İlgili YouTube™ Videolarının İçerik Analizi

Amaç: Bu çalışmada YouTube™ video platformunda bulunan çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisi ile ilgili videoların bilgi içeriği kalitelerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: YouTube™ video platformuna “çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisi” ve “genel anestezi altında diş tedavisi” terimleri girilerek tarama yapılmıştır. Arama sonucunda toplam 24 video değerlendirmeye alınmıştır. Videolara ait izlenme, beğenilme, beğenilmeme ve yorum sayısı, video süresi, videonun yüklendiği tarihten itibaren geçen gün sayısı ve video kaynağı bilgileri kaydedilmiştir. Video içerik kalitesinin sınıflandırılabilmesi için 8 parametreden oluşan bir puanlama sistemi kullanılmıştır. İstatistiksel değerlendirme için Kruskal Wallis testi, Mann-Whitney U testi ve Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Bulgular: YouTube™ video platformunda yer alan çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisi ile ilgili videolardan 11'inin zayıf kalitede bilgi içeriğine, 10'unun orta kalitede bilgi içeriğine ve 3'ünün iyi kalitede bilgi içeriğine sahip olduğu belirlenmiştir. İyi kalitede bilgi içeriğine sahip videoların video süresinin, beğenilme sayısının, izlenme oranının ve bilginin güvenilirliği skorlarının kötü kalitede bilgi içeriğine sahip videolardan anlamlı derecede yüksek olduğu ($p < 0,05$) ancak orta kalitede bilgi içeriğine sahip videolar ile aralarında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Sonuç: Çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisi ile ilgili YouTube™ video platformunda yer alan videolar bilgi sağlama yönünden yetersizdir. Hekimler, ebeveynleri doğru ve güncel bilgileri edinebilmeleri için uygun ve profesyonel kaynaklara yönlendirmelidir.

ANAHTAR KELİMELER

Ağız sağlığı, genel anestezi, internet.

ABSTRACT

Content Analysis of YouTube™ Videos on Dental Treatments Under General Anesthesia in Children

Background: It was aimed to evaluate the quality of the information content of the videos about "dental treatment under general anesthesia in children" on the YouTube™ video platform.

Methods: Videos were searched by using the terms "dental treatment under general anesthesia in children" and "dental treatment under general anesthesia" on the YouTube™ platform. As a result of the search a total of 24 videos were evaluated. The number of views, likes, dislikes, and comments of these videos, duration of video, day since video was uploaded and video source information was recorded. A scoring system consisting of 8 parameters was used to classify the video information content quality. Kruskal Wallis test, Mann-Whitney U test, and Spearman correlation analysis were used for statistical evaluation. Statistical significance was taken as $p < 0.05$.

Results: Videos about dental treatment under general anesthesia in children on the YouTube™ platform was determined that 11 had poor quality information content, 10 had medium quality information content and 3 had good quality information. It was determined that videos with good quality information content had significantly higher video duration, the number of likes, viewing rate, and information reliability scores than videos with poor quality information content ($p < 0.05$), but there was no significant difference between videos with medium quality information content ($p > 0.05$).

Conclusion: The videos on the YouTube™ platform on “dental treatment under general anesthesia in children” are insufficient in terms of providing information. Physicians should direct parents to appropriate and professional resources so that they can obtain accurate and up-to-date information.

KEYWORDS

Oral health, general anesthesia, internet.

Diş çürükleri küresel bir sağlık sorunudur ve çocukluk çağında görülen en yaygın hastalıklardan biridir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre okul çağındaki çocukların % 60 ile 90'ı diş çürüğünden etkilenmektedir.¹ Ağız-diş sağlığı eğitimi ile ilgili gelişmeler ve çürük önleyici sistemlerin kullanımının artırılmasıyla çürük gelişiminin önlenmesinde küresel bir iyileşme olmasına karşın, okul çağındaki çocuklarda görülen çürük diş sayısı artmaya devam etmektedir.² Süt dişlenme döneminde tedavi edilmemiş diş çürüklerinin dünya çapında görülen en

yaygın onuncu durum olduğu ve 621 milyon çocuğu etkilediği bildirilmiştir.³ Küçük yaşta çocukların çoğunda davranış yönlendirmesiyle lokal anestezi ve/veya sedasyon altında diş tedavileri yapılabilmesine karşın, bazı durumlarda bu mümkün olamamakta ve diş tedavilerinin genel anestezi altında yapılması gerekebilmektedir.^{4,5} Diş tedavilerin GA altında gerçekleştirilmesi çoğunlukla çocuğun aşırı korku ve anksiyete nedeniyle tedaviyi tolere edememesinden ve zamanla gelişen davranış problemlerinden kaynaklanmaktadır.⁶⁻⁸ Bununla birlikte zihinsel ve/veya

^α Erciyes Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Çocuk Diş Hekimliği A.D. Kayseri, Türkiye

fiziksel engeli olan çocuklar sıklıkla GA altında tedavi edilebilmektedir.⁵ Genel anestezi, olası morbidite ve hatta mortalite riskine rağmen bu tip hastalarda tek bir seansta tam bir dental rehabilitasyon sağlamanın en etkili yoludur.⁹⁻¹²

İnternet; dünya nüfusunun büyük bir bölümünün erişimine açık olması ve içeriğinde çok çeşitli bilgi kaynaklarının bulunması nedeniyle günümüzde oldukça sık kullanılan bilgi kaynaklarından biri haline gelmiştir.¹³ İnsanların interneti değerli bir sağlık bilgisi kaynağı olarak gördükleri, profesyonel bir başvuru öncesinde sağlık durumları ile ilgili internet üzerinden araştırma yaptıkları bildirilmektedir.¹⁴ Dünyada en çok kullanılan ikinci web sitesi ve video paylaşım platformu olan YouTube™ akıllı telefon, bilgisayar ve televizyon aracılığıyla kolayca erişilebilen bir web sitesidir.¹⁵ YouTube™, video paylaşımı öncesinde herhangi bir kontrol mekanizması olmaması sebebiyle öznel bir web sitesidir ve kullanıcılar için faydalı olabileceği gibi yanıltıcı bilgiler edinilmesine de neden olabilmektedir.^{16,17} Bununla birlikte günümüzde YouTube™, tıp ve diş hekimliği alanlarındaki aramalarda oldukça popüler hale gelmiş bir video platformudur. Çeşitli hastalık ve tedavileri ile ilgili YouTube™ video platformunda yer alan videoların içeriklerinin değerlendirildiği çalışmalarda, video içeriklerinin güvenilirliği ve doğruluğu hakkındaki endişelerden bahsedilmiş ve bu videoların sağladığı bilgilerin homojen olmadığı gösterilmiştir.¹⁸⁻²⁰

Literatürde, ebeveynler tarafından oldukça sorgulanan ve doğru bilgiye ihtiyaç duyulan GA altında diş tedavileri ile ilgili YouTube™ video platformunda yer alan videoların analiz edildiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmamızda, YouTube™ video platformunda yer alan çocuklarda genel anestezi altında uygulanan diş tedavileri ile ilgili videoların bilgi içeriğinin kalitesi ve doğruluğunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışmamızda çevrimiçi video paylaşım kaynağı olan YouTube™ video platformunda bulunan çocuklarda genel anestezi altında yapılan diş tedavileri ile ilgili Türkçe videoların incelenmesi -25 Aralık 2020 tarihinde- gerçekleştirilmiştir. Video araması için “çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisi” ve çocuklar ile ilgili tedavilerin bahsedildiği “genel anestezi altında diş tedavisi” anahtar kelimeleri seçilmiştir. Geçmişte yapılan aramalar ile ilgili kısıtlamaları önlemek amacı ile internet ayarlarından çerez ayarları kapatılmıştır. Daha önceki çalışmalarda YouTube™ video platformu kullanıcılarının %95’inin ilk 60 videoyu izlemeye odaklandıkları belirtilmiştir.^{21,22} Arama sırasında sadece “görüntüleme sayısına” göre filtreleme yapılarak her bir anahtar kelimeye ait ilk 60 video değerlendirmeye alınmış ve toplam 113 video izlenmiştir. Türkçe olmayan (1 tane), duplikasyon olan (33 tane), konu ile ilgisiz olan (42 tane), reklam içeren

(10 tane) ve on beş dakikadan uzun (3 adet) olan videolar çalışma dışı bırakılmıştır. Toplam 24 adet video çalışmaya dahil edilmiştir. Bu çalışmada halka açık olarak kullanılan internet verileri kullanıldığından etik kurul raporuna ihtiyaç duyulmamıştır.

Çalışmaya dahil edilen her videoya ait URL adresi, izlenme sayısı, video süresi (dakika), yüklenme tarihinden itibaren geçen zaman (gün), beğenilme sayısı, beğenilmeme sayısı, yorum sayısı, videolara ait yükleyici kaynak (bireysel, doktor, ticari) ve videolarda anlatımı gerçekleştiren kişi (hasta, doktor, diş ses) bilgileri kaydedilmiştir. Etkileşim indeksi [(beğenilme sayısı-beğenilmeme sayısı) / görüntülenme sayısı x %100] ve izlenme oranı [görüntülenme sayısı / yüklenme tarihinden beri geçen zaman x %100] parametreleri hesaplanmıştır.¹⁸ Bununla birlikte videolara ait genel kalite bilgisi sunan Küresel Kalite Skalası (Global Quality Scale, GQS) ve bilgi güvenilirliği parametreleri de hesaplanmıştır.²³

Her video çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisi hakkındaki bilgi içeriğinin değerlendirilmesi için çocuk diş hekimliği alanında uzman olan bir araştırmacı tarafından izlenmiştir. Videoların içerik kalitesi tanımlama, endikasyon, kontrendikasyon, avantaj, prosedür, komplikasyon, prognoz ve kalıcılık ve maliyet parametrelerine göre değerlendirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1.

Video kalitesinin belirlenmesi için kullanılan derecelendirme parametreleri.

Derecelendirme Parametresi	Açıklama	Skor Değeri	
1	Tanımlama	Genel anestezi altında diş tedavisinin nasıl yapıldığının tanımlanması	1
2	Endikasyon	Hangi durumlarda çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisi yapılmasının gerektiğinin belirtilmesi	1
3	Kontrendikasyon	Hangi durumlarda çocuklarda genel anestezi altında diş tedavisi yapılmaması gerektiğinin belirtilmesi	1
4	Avantaj	Çocuklarda genel anestezi ile diş tedavisi uygulamalarının mevcut avantajlarından bahsedilmesi	1
5	Prosedür	Genel anestezi altında diş tedavisi prosedüründen aşamalı olarak bahsedilmesi	1
6	Komplikasyon	Genel anestezi altında diş tedavisi sırasında meydana gelebilecek komplikasyon ve yan etkilerden bahsedilmesi	1
7	Prognoz ve Kalıcılık	Genel anestezi ile diş tedavisinin prognozundan ve ne kadar süre ile tekrarlanabilmesinden bahsedilmesi	1
8	Maliyet	Tedavinin maliyeti ile ilgili genel bilgi verilmesi	1

Bu parametrelere verilen puanla (var ise 1, yok ise 0) toplam video içerik puanı belirlenmiş ve her video toplam puana göre zayıf kalitede (0-2 puan) bilgi içeriği, orta kalitede (3-4 puan) bilgi içeriği, iyi kalitede (5-6 puan) bilgi içeriği ve mükemmel (7-8 puan) kalitede bilgi içeriği olarak dört kategoriden birine dahil edilmiştir.^{19,20} Ayrıca videoların görüntü ve ses kalitesi de değerlendirilmiş ve kötü-orta-iyi olarak derecelendirilmiştir.²⁴

İSTATİKSEL ANALİZLER

Çalışmaya ait veriler Microsoft Excel programı kullanılarak kaydedilmiştir. Tüm istatistiksel değerlendirmeler için Statistical Package of Social Sciences (SPSS, Ver. 24.0, IBM Inc., Armonk, ABD) istatistiksel analiz programı kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılım değerlendirmesi için Shapiro-Wilk normalite testi kullanılmış ve tüm değişkenlerin normal dağılmadığı belirlenmiştir. Değerlendirilen verilerin sunumu ortalama, standart sapma, median, minimum ve maximum olarak yapılmıştır. Video kaynağı kategorisi [(1) bireysel, (2) doktor, (3) ticari] ve video kalite kategorisine [(1) zayıf, (2) orta, (3) iyi] göre değişkenlerin analizi Kruskal Wallis testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Gruplar arasındaki ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Korelasyon analizi için Spearman Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Gözlem içi farklılığın değerlendirilmesi için sınıf içi korelasyon katsayısı (Intra-class Correlation Coefficient, ICC) kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya dahil edilen videolara ait tanımlayıcı istatistiksel özellikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Videolara ait tanımlayıcı istatistiksel özellikler.

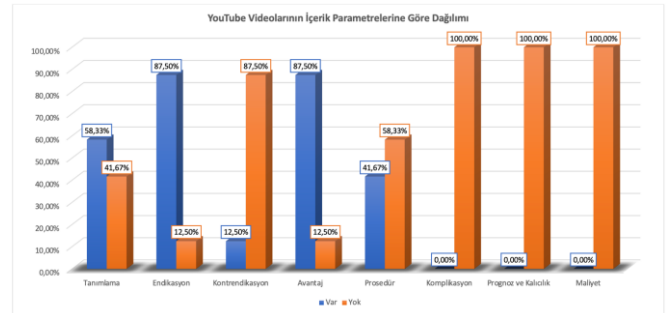
	N	Ort.	S.S.	Median	Min	Max
İzlenme Sayısı	24	3412,83	6082,48	781,5	38	27714
Video Süresi	24	2,04	2,83	1,19	0,35	14
Yüklenme Zamanından İtibaren Geçen Gün	24	853,63	672,94	672,5	105	2240
Beğenilme Sayısı	24	10,13	14,38	5,5	0	58
Beğenilmeme Sayısı	24	0,96	1,83	0	0	8
Yorum Sayısı	24	3,79	9,81	0	0	46
Etkileşim İndeksi	24	1,01	1,15	0,51	0	4,27
İzlenme Oranı	24	382,37	534,87	95,13	11,48	1907,44
Bilginin Güvenilirliği	24	2,33	0,48	2	2	3
GQS İndeksi	24	1,79	0,83	2	1	4

N: Video sayısı, Ort.: Ortalama, S.S.: Standart Sapma, Min.: Minimum, Max.: Maximum.

YouTube™ platformunda yer alan çocuklarda genel anestezi altında dış tedavisi ile ilgili videolar 3412.83 ± 6082.48 defa izlenmiş, 10.13 ± 14.38 defa beğenilmiş, 0.96 ± 1.93 defa beğenilmemiş ve bu videolara 3.79 ± 9.81 adet yorum yapılmıştır. Videoların GQS skoru 1.79 ± 0.83 ; bilginin güvenilirliği skoru 2.33 ± 0.48 olarak belirlenmiştir. Altı video aynı araştırmacı tarafından tekrar izlenmiş ve GQS ve bilginin güvenilirliği indekslerine ait ICC

katsayıları sırasıyla 0.806 ve 0.750 olarak belirlenmiştir.

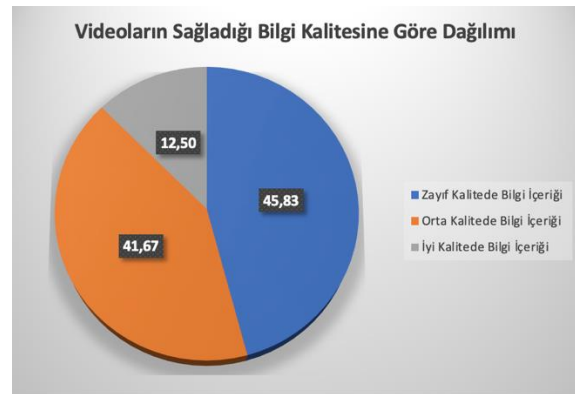
Video kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan parametrelere göre videoların dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir. 14 videoda (% 58,33) tanımlama yapıldığı, 21 (% 87,50) videoda endikasyon ve avantajların belirtildiği, 7 videoda prosedürden bahsedildiği ve sadece 3 videoda kontrendikasyonlardan bahsedildiği belirlenmiştir (Şekil 1). Bununla birlikte videolarda genel anestezi altında dış tedavisi ile ilgili komplikasyon, prognoz ve kalıcılık ve maliyet bilgilerine yer verilmediği görülmüştür (Şekil 1).

Şekil 1

Çocuklarda genel anestezi altında dış tedavisi ile ilgili YouTube™ videolarının kalite içerik parametrelerine göre dağılımı.

Videolar sağladığı bilgi kalitesine göre gruplandırıldığında 11 (% 45,83) videonun zayıf kalitede bilgi içeriğine, 10 (% 41,67) videonun orta kalitede bilgi içeriğine, 3 (% 12,50) videonun ise iyi kalitede bilgi içeriğine sahip olduğu belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2

Videoların sağladığı bilgi kalitesine göre dağılımı.

Video süresinin, beğenilme sayısının, yorum sayısının, izlenme oranının, bilginin güvenilirliği ve GQS skorlarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < 0,05$, Tablo 3).

Tablo 3.**Videoların sağladığı bilgi kalitesine göre videoların özelliklerinin karşılaştırılması.**

	Zayıf Kalitede Bilgi İçeriği (N=11)					Orta Kalitede Bilgi İçeriği (N=10)					İyi Kalitede Bilgi İçeriği (N=3)					P değerleri*
	Ort.	S.S.	Median	Min	Max	Ort.	S.S.	Median	Min	Max	Ort.	S.S.	Median	Min	Max	
İzlenme Sayısı	1686,18	2980,46	563	40	9802	5263,1	8736,22	1237,5	38	27714	3576,33	2010,65	2536	2299	5894	0,284
Video Süresi	1,10 ^a	0,76	1,05	0,39	3	2,41 ^{a,b}	4,09	1,19	0,35	14	4,22 ^b	1,13	4,29	3,05	5,31	0,034
Gün sayısı	885,82	615,06	882	121	2240	995,5	771,37	713,5	105	2192	262,67	91,74	309	157	322	0,101
Beğenilme Sayısı	3,91 ^a	3,75	2	1	13	11,00 ^{a,b}	14,23	5,5	0	38	30,00 ^b	24,27	17	15	58	0,04
Beğenilmeme Sayısı	0,36	0,5	0	0	1	1,8	2,62	0,5	0	8	0,33	0,58	0	0	1	0,417
Yorum Sayısı	0,73 ^a	1,56	0	0	5	1,20 ^a	1,69	0,5	0	5	23,67 ^b	20,11	18	7	46	0,008
Etkileşim İndeksi	0,98	0,97	0,62	0	2,5	1	1,41	0,34	0	4,27	1,13	1,22	0,59	0,27	2,52	0,762
İzlenme Oranı	177,40 ^a	324,49	56,75	22,36	1111,34	306,61 ^{a,b}	386,84	158,25	11,48	1264,32	1386,45 ^b	563,98	1464,33	787,58	1907,44	0,017
Bilginin Güvenilirliği	2,09 ^a	0,3	2	2	3	2,40 ^{a,b}	0,52	2	2	3	3,00 ^b	0	3	3	3	0,013
GQS İndeksi	1,18 ^a	0,4	1	1	2	2,00 ^a	0,47	2	1	3	3,33 ^b	0,58	3	3	4	<0,001

N: Video sayısı, Ort.: Ortalama, S.S.: Standart Sapma, Min.: Minimum, Max.: Maksimum. * Kruskal-Wallis testi değerleri. Gruplar arası ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney-U testi kullanılmıştır. Satır içi aynı harfler gruplar arasında benzerlik olduğunu, farklı harfler ise gruplar arasında farklılık olduğunu göstermektedir. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

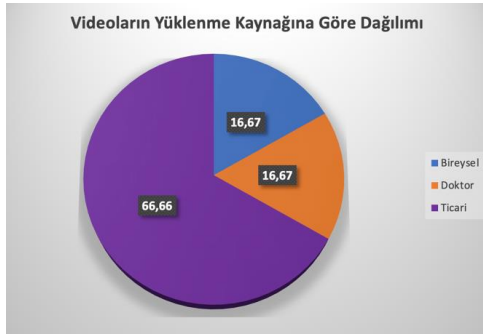
İyi kalitede bilgi içeriğine sahip videoların video süresinin, beğenilme sayısının, izlenme oranı ve bilginin güvenilirliği skorlarının kötü kalitede bilgi içeriğine sahip videolardan anlamlı derecede yüksek olduğu ($p < 0,05$, **Tablo 3**) ancak orta kalitedeki videolar ile aralarında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Yorum sayısı ve GQS skoru değerlerinin iyi kalitede bilgi içeriğine sahip videolarda diğer gruplardaki videolardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Videolar yükleme kaynağına göre gruplandırıldığında 4 (% 16,67) videonun bireysel kaynaklardan, 4 (% 16,67) videonun doktor kaynaklarından ve 16 (% 66,66) videonun ise ticari kaynaklardan yüklendiği tespit edilmiştir. (**Şekil 3**). Doktor ve bireysel kaynaklardan yüklenen videolara ait beğenilme ve yorum sayılarının birbiri ile benzer ve ticari kaynaklardan yüklenen videolardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir (**Tablo 4**, $p < 0,05$).

Tablo 4.**Videoların yüklenme kaynağına göre video özelliklerinin karşılaştırılması.**

	Bireysel (N=4)					Doktor (N=4)					Ticari (N=16)					P değeri*
	Ort.	S.S.	Median	Min	Max	Ort.	S.S.	Median	Min	Max	Ort.	S.S.	Median	Min	Max	
İzlenme Sayısı	3041,75	3670,36	1755,5	292	8364	4508,75	4273,57	4096,5	40	9802	3231,63	7070,29	549	38	27714	0,537
Video Süresi	1,75	1,76	1,08	0,52	4,29	2,94	2,01	3,03	0,39	5,31	1,89	3,25	1,18	0,35	14	0,439
Gün Sayısı	955,75	856,06	680,5	322	2140	367,25	352,71	233	121	882	949,69	668,73	770	105	2240	0,13
Beğenilme Sayısı	16,50 ^a	14,89	11	6	38	22,25 ^a	24,78	15	1	58	5,50 ^b	8,79	2	0	36	0,039
Beğenilmeme Sayısı	1	1,41	0,5	0	3	0,25	0,5	0	0	1	1,13	2,13	0	0	8	0,666
Yorum Sayısı	6,50 ^a	7,85	3,5	1	18	14,50 ^a	21,21	6	0	46	0,44 ^b	0,89	0	0	3	0,004
Etkileşim İndeksi	0,92	0,76	0,61	0,42	2,05	1,36	1,33	1,39	0,13	2,52	0,94	1,23	0,31	0	4,27	0,501
İzlenme Oranı	340,28	329,94	242,8	87,95	787,58	1129,04	799,96	1287,84	33,06	1907,44	206,22	326,59	79,62	11,48	1264,32	0,096
Bilginin Güvenilirliği	2,25	0,5	2	2	3	2,5	0,58	2,5	2	3	2,31	0,48	2	2	3	0,73
GQS İndeksi	1,75	0,96	1,5	1	3	2,25	1,5	2	1	4	1,69	0,6	2	1	3	0,842

N: Video sayısı, Ort.: Ortalama, S.S.: Standart Sapma, Min.: Minimum, Max.: Maksimum. * Kruskal-Wallis testi değerleri. Gruplar arası ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney-U testi kullanılmıştır. Satır içi aynı harfler gruplar arasında benzerlik olduğunu, farklı harfler ise gruplar arasında farklılık olduğunu göstermektedir. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

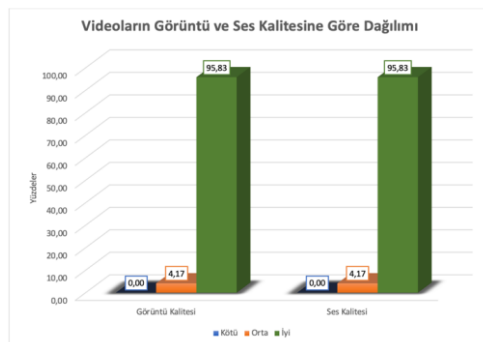

Şekil 3

Videoların yüklendiği kaynaklara göre dağılımı.

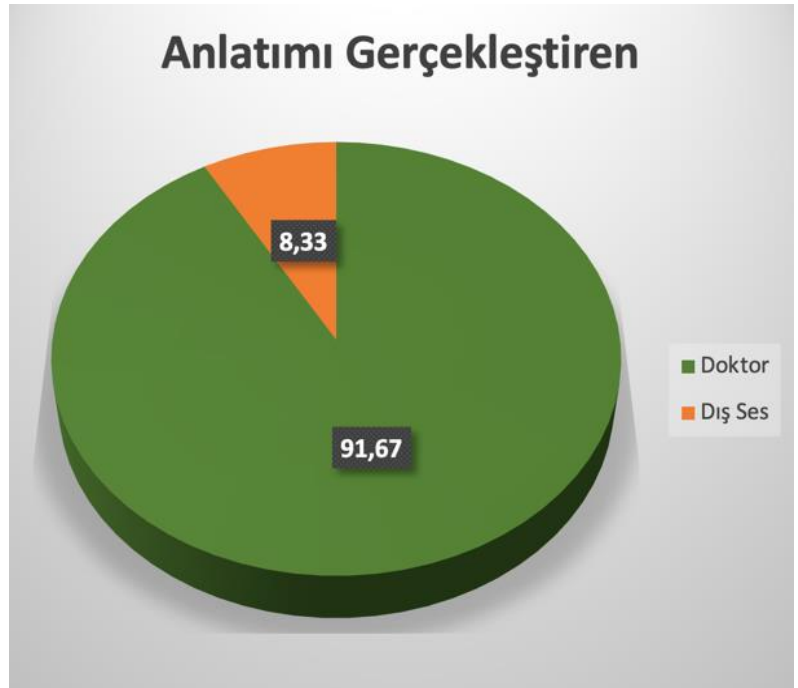
Videolara ait parametreler arasındaki korelasyon analizi Tablo 5'te sunulmuştur. İzlenme sayısı ile yükleme tarihinden beri geçen zaman, beğenilme sayısı, beğenilmeme sayısı, yorum sayısı, izlenme oranı ve GQS arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki kurulabilirken etkileşim indeksi ile negatif yönlü anlamlı ilişki kurulabilmiştir ($p < 0,05$). Beğenilme sayısı ile yorum sayısı, izlenme oranı ve bilginin güvenilirliği skorları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Videolara ait görüntü ve ses kalitesi değerlendirildiğinde sadece 1 (% 4,17) videonun orta kalitede olduğu diğer 23 (% 95,83) videonun iyi kalitede olduğu belirlenmiştir (Şekil 4). Ayrıca videolardaki anlatımı gerçekleştiren kişi değerlendirildiğinde 22 (% 91,67) videoda anlatıcının bir dış hekim/çocuk dış hekim olduğu, sadece 2 (% 8,33) videoda dış ses olduğu belirlenmiştir (Şekil 5).

Şekil 4

Videoların görüntü ve ses kalitesine göre dağılımı.

Şekil 5

Videolarda anlatımı gerçekleştiren kişi-sese göre dağılımı.

Tablo 5.

Videoların YouTube parametrelerine ait Spearman korelasyon katsayıları.

	İzlenme Sayısı	Video Süresi	Gün Sayısı	Beğenilme Sayısı	Beğenilmeme Sayısı	Yorum Sayısı	Etkileşim İndeksi	İzlenme Oranı	Bilginin Güvenilirliği
Video Süresi	0,035	1	-0,362	0,089	-0,047	0,277	0	0,268	0,371
Gün sayısı	0,578**	-0,362	1	0,133	0,716**	-0,073	-0,679**	0,157	-0,089
Beğenilme Sayısı	0,698**	0,089	0,133	1	0,324	0,683**	0,076	,727**	0,477*
Beğenilmeme Sayısı	0,667**	-0,047	0,716**	0,324	1	0,091	-0,595**	,413*	0,367
Yorum Sayısı	0,604**	0,277	-0,073	0,683**	0,091	1	-0,139	,791**	0,314
Etkileşim İndeksi	-0,640**	0	0,679**	0,076	-0,595**	-0,139	1	-,431*	-0,109
İzlenme Oranı	0,876**	0,268	0,157	0,727**	0,413*	0,791**	-0,431*	1	0,498*
Bilginin Güvenilirliği Skoru	0,421*	0,371	-0,089	0,477*	0,367	0,314	-0,109	0,498*	1
GQS Skoru	0,079	0,483*	-0,443*	0,323	0,048	0,347	0,21	0,322	0,628**

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$.

TARTIŞMA

İnternet günümüzde oldukça sık kullanılan popüler bir bilgi kaynağıdır.²⁵ Araştırmalar sağlık alanı ile ilgili konularda bilgi kaynağı olarak internetin sıklıkla kullanıldığını göstermektedir.²⁶ Bu nedenle dış hekimliği ile ilgili araştırmalarda da bir bilgi kaynağı olarak YouTube™ video paylaşım platformunun kullanılması olasıdır. Dış hekimliği alanında yapılan daha önceki çalışmalarda gömülü üst çene kanin dişleri²⁷, erken çocukluk çağı çürükleri²⁸, dudak-damak yarıklı hastalar¹³, hareketli ortodontik apareylerin kullanımı²⁹, yer tutucular³⁰, çocukluk dönemindeki kötü ağız alışkanlıkları³¹, çocuklarda ağız hijyenin sağlanması²² ve kök kanal tedavisi³² konularıyla ilgili YouTube™ video platformunda yer alan

videoların içerikleri değerlendirilmiştir. Ancak çocuk hastaların GA altında yapılan diş tedavileri ile ilgili Türkçe YouTube™ videolarının bilgi içeriğini, doğruluğunu ve kalitesini analiz eden herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

İnternet kullanımının giderek artması ile YouTube™ sağlık alanında bilgi edinmek amacıyla oldukça sık kullanılan bir web sitesi ve video paylaşım platformu haline gelmiştir. Ancak YouTube™ video platformunda paylaşılan videoların içerik yönünden standartlaştırılmamış olması, videoların kontrole tabi olmaksızın platforma kolayca yüklenebilmesi, bazı videolarda konu ile ilgili yanıltıcı/aldatıcı bilgilerin olması video içeriklerinin sorgulanmasına yol açmaktadır.³² YouTube™ video platformunda yer alan videoların sağladığı bilgilerin güvenilirliği şüpheli olsa da bu bilgiler sağlık profesyoneli olan/olmayan birçok kullanıcı üzerinde oldukça etkilidir.^{27,29}

Çalışmamızın bulguları YouTube™ video platformunda yer alan çocuklarda GA altında diş tedavisi ile ilgili videolara oldukça fazla ilgi gösterildiğini, videoların izlenme sayılarının oldukça yüksek olduğunu ancak iyi kalitede bilgi içeriğine sahip video sayısının oldukça az olduğunu göstermiştir. YouTube™ video platformunda yer alan dental uygulamalarla ilgili videoların değerlendirildiği çalışmaların bazılarında videoların bilgi içerik kalitesinin yeterli olduğu bildirilirken^{33,34}; bazı çalışmalarda videoların bilgi içeriklerinin yetersiz kalitede olduğu bildirilmektedir.^{35,36,37} Mevcut çalışmaya benzer şekilde Aydın & Yılmaz tarafından yapılan yer tutucular ile ilgili YouTube™ video platformunda yer alan videolarının bilgi içerik kalitesinin değerlendirildiği çalışmada iyi kalitede bilgi içeriğine sahip videoların oldukça az sayıda olduğu belirtilmiştir.³⁰ Bununla birlikte Simsek ve ark.'nın YouTube™ platformunda yer alan ağız alışkanlıkları ile ilgili videoların kalitesini değerlendirdiği çalışmada orta ve iyi kalitede bilgi içeriğine sahip video sayısının düşük kalitede olanlara göre daha fazla sayıda olduğu belirlenmiştir.³¹ Yapılan çalışmalarda farklı sonuçların gözlenmesinin kullanılan değerlendirme parametrelerinin ve izlenen video sayılarının farklılığından, araştırılan konunun güncelliği vb. faktörlerin değişken olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada videoların izlenme sayısının bilgi güvenilirliği skoru, yüklenme tarihinden itibaren geçen zaman, beğenilme/beğenilmeme ve yorum sayıları ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar Aydın & Yılmaz'ın hareketli ortodontik apareyler ile ilgili YouTube™ video platformunda yer alan videoların değerlendirildiği çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.²⁹ Aydın & Yılmaz'ın çalışmasından farklı olarak çalışmamızda iyi kalitede bilgi içeriğine sahip videoların daha fazla beğeni ve yorum aldığı belirlenmiştir. Çalışmamızda daha önce yapılan çalışmalara benzer şekilde iyi kalitede bilgi içeriğine

sahip videoların süresinin daha uzun olduğu, izlenme oranı ve GQS indeksinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.^{13,19,31} Ayrıca Üstdal & Üstdal Güney tarafından yapılan çalışmaya benzer şekilde GQS skoru ile bilginin güvenilirliği skoru arasında pozitif yönlü anlamlı bir korelasyon olduğu belirlenmiştir.³⁸

Çalışmamızda değerlendirilen videoların çoğu YouTube™ video platformuna ticari olarak nitelenen dental sağlık kuruluşları tarafından yüklenmiştir. Bu durum GA prosedürünün kompleks bir işlem olması, morbidite ve mortalite riskinin azaltılması için tam donanımlı sağlık kuruluşlarında uygulanması gerektiğine bağlanmaktadır.³⁹ Bununla birlikte ticari bir kuruluşa bağlı olmaksızın direk diş hekimleri/uzman diş hekimleri tarafından yüklenen videoların beğeni ve yorum sayısının anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu kişilerin herhangi bir kurum/kuruluştan bahsetmeksizin sadece tedavi ile ilgili bilgilerin aktarıldığı videoların daha çok tercih edilebileceğini düşündürmektedir.

YouTube™ video platformunun içeriği her gün yüklenen-silinen veya öznel arama kriterlerine göre (anahtar kelime seçimi, ilgi alanı, video izleme süreleri vb.) değişen video sonuçları nedeniyle değişken bir yapı göstermektedir. Benzer çalışmalarda olduğu gibi veri toplama yönteminin anlık olması da mevcut çalışmanın sonuçları üzerinde de etkindir. Çalışmanın sonuçları, YouTube™ video platformuna yeni videolar yüklendikçe veya eklenen videolar silindikçe değişkenlik gösterecektir. Ayrıca bu çalışmada yalnızca Türkçe dilinde az sayıda video analiz edilmiştir. Analize farklı dillerin dahil edilmesi çalışma sonuçlarını etkileyecektir.

SONUÇ

YouTube™ video platformunda çocuklarda GA altında yapılan diş tedavileri' hakkında dar bir bilgi yelpazesi mevcuttur ve bu konu ile ilgili videolarının içeriği genellikle yetersizdir. Videoların çoğunda tedavi ile temel bilgilere yer verilmiş, ancak hiçbir videoda tedavinin prognoz ve kalıcılığından, maliyetinden ve en önemlisi tedavi sonrası gelişebilecek komplikasyonlardan bahsedilmemiştir. Bu nedenle, çocukları genel anestezi altında tedavi edilecek ebeveynler, YouTube™ video platformunda yer alan videolardan konu ile ilgili doğru bilgilere ulaşmakta güçlük çekebilir. Hekimler ebeveynleri doğru ve güncel bilgileri edinebilmeleri için uygun ve profesyonel kaynaklara yönlendirmelidir.

KAYNAKLAR

1. Organisation WH. Oral Health World Health Organisation. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs318/en/>. Published 2012. Accessed Jan 8 2017.
2. Gande M, Milaat W. Dental caries among schoolchildren: report of a health education campaign in Jeddah, Saudi Arabia. *East Mediterr Health J* 2000;6:396-401.
3. Kassebaum NJ, Bernabé E, Dahiya M, Bhandari B, Murray CJL, Marcenes W. Global Burden of Untreated Caries: A Systematic Review and Metaregression. *J Dent Res* 2015;94:650-8.
4. Park JS, Anthonappa RP, Yawary R, King NM, Martens LC. Oral health-related quality of life changes in children following dental treatment under general anaesthesia: a meta-analysis. *Clin Oral Investig* 2018;22:2809-18.
5. Chia-Ling Tsai B, Yi-Ling Tsai B, Yng-Tzer Lin B, Yai-Tin Lin B. A retrospective study of dental treatment under general anesthesia of children with or without a chronic illness and/or a disability. *Chang Gung Med J* 2006;29:412-8.
6. Alcaino E, Kilpatrick N, Kingsford Smith E. Utilization of day stay general anaesthesia for the provision of dental treatment to children in New South Wales, Australia. *Int J Paediatr Dent* 2000;10:206-12.
7. Jamjoom M, Al-Malik M, Holt R, El-Nassry A. Dental treatment under general anaesthesia at a hospital in Jeddah, Saudi Arabia. *Int J Paediatr Dent* 2001;11:110-6.
8. Savanheimo N, Vehkalahti M, Pihakari A, Numminen M. Reasons for and parental satisfaction with children's dental care under general anaesthesia. *Int J Paediatr Dent* 2005;15:448-54.
9. Chen Y-P, Hsieh C-Y, Hsu W-T, Wu F-Y, Shih W-Y. A 10-year trend of dental treatments under general anesthesia of children in Taipei Veterans General Hospital. *J Chin Med Assoc* 2017;80:262-8.
10. Boukhobza S, Stamm T, Glatthor J, Meißner N, Bekes K. Changes in oral health-related quality of life among Austrian preschool children following dental treatment under general anaesthesia. *Clin Oral Investig* 2020;1-6. Doi: 10.1007/s00784-020-03598-6.
11. Sanders HL, Ashley PF. Is access to paediatric dental general anaesthesia by need or by postcode? *Br Dent J* 2019;227:780-2.
12. Alantali K, Al-Halabi M, Hussein I, El-Tatari A, Hassan A, Kowash M. Changes in preschool children's oral health-related quality of life following restorative dental general anaesthesia. *Br Dent J* 2020;229:670-6.
13. Korkmaz YN, Buyuk SK. YouTube as a Patient-Information Source for Cleft Lip and Palate. *Cleft Palate Craniofac J* 2020;57:327-32.
14. McMullan M. Patients using the Internet to obtain health information: how this affects the patient-health professional relationship. *Patient Educ Couns* 2006;63:24-8.
15. Smith PE, McGuire J, Falci M, Poudel DR, Kaufman R, Patterson MA, et al. Analysis of YouTube as a source of information for diabetic foot care. *J Am Podiatr Med Assoc* 2019;109:122-6.
16. Özdal ÖZ, Bozkurt AP, Gaş S. Potential Patient Education of YouTube Videos Related to Wisdom Tooth Surgical Removal. *J Craniofac Surg* 2019;30:e481-4.
17. Hegarty E, Campbell C, Grammatopoulos E, DiBiase AT, Sherriff M, Cobourne MT. YouTube™ as an information resource for orthognathic surgery. *J Orthod* 2017;44:90-6.
18. Hassona Y, Taimeh D, Marahleh A, Scully C. YouTube as a source of information on mouth (oral) cancer. *Oral Dis* 2016;22:202-8.
19. Atilla AO, Öztürk T. Maksiller Ekspansiyon İçin Bilgi Kaynağı Olarak Youtube'un Video Analizi ile Değerlendirilmesi. *Selcuk Dent J* 2020;7:494-9.
20. Ayranci F, Buyuk SK, Kahveci K. Are YouTube™ videos a reliable source of information about genioplasty? *J Stomatol Oral Maxillofac Surg*. 2020;S2468-7855(20)30091-4.
21. Desai T, Shariff A, Dhingra V, Minhas D, Eure M, Kats M. Is content really king? An objective analysis of the public's response to medical videos on YouTube. *PLoS One* 2013;8:e82469.
22. Duman C. YouTube™ quality as a source for parent education about the oral hygiene of children. *Int J Dent Hyg* 2020;18:261-7.
23. Singh AG, Singh S, Singh PP. YouTube for information on rheumatoid arthritis—a wakeup call? *J Rheumatol* 2012;39:899-903.
24. Sorensen JA, Pusz MD, Brietzke SE. YouTube as an information source for pediatric adenotonsillectomy and ear tube surgery. *Int J Pediatr Otorhinolaryngol* 2014;78:65-70.
25. Atkinson N, Saperstein S, Pleis J. Using the internet for health-related activities: findings from a national probability sample. *J Med Internet Res* 2009;11:e4.
26. Madathil KC, Rivera-Rodriguez AJ, Greenstein JS, Gramopadhye AK. Healthcare information on YouTube: a systematic review. *Health Informatics J* 2015;21:173-94.
27. Bozkurt AP, Gaş S, Zincir ÖÖ. YouTube video analysis as a source of information for patients on impacted canine. *Int Orthod*. 2019;17:769-75.
28. ElKarmi R, Hassona Y, Taimeh D, Scully C. YouTube as a source for parents' education on early childhood caries. *Int J Paediatr Dent* 2017;27:437-43.
29. Aydın MN, Yılmaz H. Youtube™ video content analysis on removable orthodontic appliance. *Yeditepe J Dent* 2020;16:220-5.

30. Yılmaz H, Aydın MN. YouTube™ video content analysis on space maintainers. *J Indian Soc Pedod Prev Dent* 2020;38:34-40.
31. Simsek H, Buyuk SK, Çetinkaya E. YouTube™ as a source of information on oral habits. *J Indian Soc Pedod Prev Dent* 2020;38(2):115-8.
32. Nason K, Donnelly A, Duncan H. YouTube as a patient-information source for root canal treatment. *Int Endod J* 2016;49:1194-200.
33. Yavuz MC, Buyuk SK, Genc E. Does YouTube™ offer high quality information? Evaluation of accelerated orthodontics videos. *Ir J Med Sci* 2020;189:505-9.
34. Gaş S, Zincir Ö, Bozkurt AP. Are YouTube videos useful for patients interested in botulinum toxin for bruxism? *J Oral Maxillofac Surg* 2019;77:1776-83.
35. Hassona Y, Taimeh D, Marahleh A, Scully C. YouTube as a source of information on mouth (oral) cancer. *Oral Dis* 2016;22:202-8.
36. Abukaraky A, Hamdan AA, Ameera MN, Nasief M, Hassona Y. Quality of YouTube™ videos on dental implants. *Med Oral Patol Oral Cir Bucal* 2018;23:463-8.
37. Pons-Fuster E, Ruiz Roca J, Tvarijonaviciute A, López-Jornet P. YouTube information about diabetes and oral healthcare. *Odontology* 2020;108:84-90.
38. Ustidal G, Guney AU. YouTube as a source of information about orthodontic clear aligners. *Angle Orthod* 2020;90:419-24.
39. Lee HH, Milgrom P, Starks H, Burke W. Trends in death associated with pediatric dental sedation and general anesthesia. *Pediatr Anaesth* 2013;23:741-6.

Yazışma Adresi:

Gülce ÖZTÜRK
Erciyes Üniversitesi
Diş Hekimliği Fakültesi
Çocuk Diş Hekimliği AD.
Kayseri, Türkiye
Tel : +90 554 564 63 62
E Posta: gulcecosar@hotmail.com